

DYSCYPLINA (31) *sb f*

disci- (22), dyscy- (6), discy- (2), discj- (1).

sg *N* dyscyplina (13). $\diamond$ *G* dyscypliny (9). $\diamond$ *A* dyscyplinę (5). $\diamond$ *L* dyscyplinie (1). $\diamond$ *pl A* dyscypliny (3).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII – XIX w.

1. *Karność, rygor; niepuszczanie płazem, karanie; ustalony porządek, podporządkowanie się przepisom [disciplina – karanie Mymer¹ 9, Mymer² 8v; – karność, karanie, składność BartBydg; nauka..., wychowanie, ćwiczenie, dobry przykład a dobre zachowanie, obyczaje dobre Mącz 90b; – nauka, ćwiczenie Calep; karanie, kaźń; karność, kara – disciplina Cn] (24) : WujJud L18v, 156v [2 r.]; BudNT b7v; GórnRozm M [2 r.];* Gdyż też Itarzy ludzie *Duellum* za część diŕcipliny poczytáli. *SarnStat* 439, 305.

dyscyplina na kogo (1): Diŕcipliná ná przeltępcé. *SarnStat* 81.

Zwrot: »dyscypliny przystrzegać« (1): Niemieyćiefz tedy za złe Prełatom náŕzym/ ze Diŕcipliny od Apoŕtołow y Itarŕzych ŕwoich koŕciołowi podáney przyŕtrzegáią *WujJud* 156v.

Wyrażenia: »wyjęty od dyscypliny« (2): tedy y Woiewodowie nie łá wyięći od diŕcipliny. *SarnStat* 305.

»dyscyplina zborowa, koŕcielna« (4 : 2): *WujJudConf* 156v; Dla czego Páweł Apoŕtoł/ gdy miał dyŕcyplinę zborowá exequowác/ [..] fię wŕzytkiemu zborowi/ w imię páńŕkie zgromádzíc kazał, *NiemObr* 39, 38, 39; *Diŕciplina* koŕcielna *SarnStat* 1307, 166.

»dyscyplina żołnierska« (1): O kárnoŕci w woŕfcze. Opátruiąc porządek y diŕciplinę żołniérŕką/ wáruiemy y poŕtánawiamy *SarnStat* 434.

Szeregi: »dyscyplina albo (i) karność« [*szyk* 3 : 1] (4): *WujJudConf* 156v; A iŕze żadné práwá przez diŕcipliny álbo kárnoŕci nie łá mocné *SarnStat* 305, 224; Zginęłá w tym kroleŕtwie kárnoŕć y *diŕcipliná*. *SkarKazSej* 659a.

»dyscyplina i porządek« [*szyk* 1: 1] (2): nápráwuiąc diŕcyplinę y porządki oŕłábionych obyczáiw y ŕyćia zakonnego/ wielká pracá podiáł [*Antoniusz*]. *Skarŕzyw* 411; *SarnStat* 434.

W przen (1) :

Wyrażenie: »dyscyplina kapice« (1): ábo wezmície [*bracia*] na fię tę diŕcyplinę kápice y pokuty mniŕskiej; abo z Kánonii y wrzędow koŕcielnych dziŕ wŕtápćie. *Skarŕzyw* 510.

a. *Osoba dramatu* (2) : Ofoy rozmawiáiące w tey Komediey. [...] Kárnoŕć/ diŕcipliná. *BielKom nlb* 8, D4v.

2. *Bicie, biczowanie, biczowanie się w celu umartwienia się, pokuty; disciplina, verberatio sui ipsius voluntaria Cn* (5) : (*marg*) Diŕcipliny wniemocy proŕił. (–) (...) proŕił dla Bogá ŕeby był diŕcyplinowan/ to ieŕt rozgámi bit. *Skarŕzyw* 293.

Zwrot: »dyscypliny czynić« (3): powrołkámi częłte diŕcypliny czynił *Skarŕzyw* 411; Dyŕcypliny to ieŕt biczwánia czyniá [*ŕwięta Małgorzata*] z innymi poŕpołu: ále gdy drugie odefŕzy/ łamá dłuŕey na nich trwálá. *Skarŕzyw* 160, 545.

Szereg: »biczowanie abo (to jest) dyscypliny« [*szyk* 1 : 1] (2): Biczwánie ábo dyŕcypliny w proceŕfýách ludzie za niego czynić poczęli *Skarŕzyw* 545, 160.

3. *Pletnia, bicz, różga* (oba cytaty niezupełnie jednoznaczne i można je ewentualnie interpretować jako należące do znaczenia 2. lub nawet 1.); *flagellum* (ex *loris, funiculis, pilis equinis*), *flagrum, verber*
Cn (2) : (*did*) *Kárność z miotełką* (-) *Słyszę tu mówiąc prześpiecznie/ [...]* *Młodość płochą á niekárną/ Niewłtydliwą w mowie márníą/ [...]* *Weźmiesz miotłą wżetecznicę/ Wywroćiwży cie ná nice/ Trzebać młodym díscipliny/ Nie przepużczżać żadney winy* *BielKom E3*; [*Karność mówi do Młodości*] *Będzyeż po tym dzyękowała/ Ześ dísciplinę poznála.* *BielKom E4*.

Synonimy: 1. *karanie, karność, nauka, wychowanie*; 2. *bicie, biczowanie, chlustanie, chłosta, chostanie, cięga, raz*.

WK, BC